

**TRUTH
CENTERED
TRANSFORMATION**

MODULE

MWONGOZO WA KILIMO PICHA ZA KILIMO

Somo 2: Majukumu / wajibu wa watu katika uumbaji

Nani anatawala uumbaji ? Igizo – Chapisha nakala moja na uwaelezee waliojitolea kuigiza wajibu wao kabla ya kuanza somo.

Kadi za uumbaji – chapisha kurasa 6 na zikate kila kurasa nusu ili utengeneza seti moja ya kadi 12na utengeneze hivi seti 3 – seti moja kwa kila kikundi.

Somo la 2: Nani anatawala uumbaji: Igizo

Kwa igizo, mapema leo, waulize watu 3 – 4 kucheza igizo hili la majukumu ya mkulima (wanaume. Wanawake, na watoto) na watu 2 – 3 waigize wanachofanya panya. Wasomee hadithi na elezea majukumu yao katika uigizaji kadri unavyosoma hadithi .

Nani anatawala uumbaji?

Katika kijiji kimoja katika milima kusini mwa Marekani, watu hao walikuwa na tatizo moja lililokuwa likiwapata. Kwa vizazi vingi, walilima mahindi. Kila siku waume, wake na watoto walienda kufanya kazi shambani.

(“Wakulima ”waigize kazi zote zinazofanyika kutoka kuandaa, kupanda na kuvuna mahindi).
Waliandaa ardhi. Wakapanda kwa uangalifu. Walihakikisha kuwa mimea ya mahindi ina maji ya kutosha na virutubisho kuweza kukua vizuri.

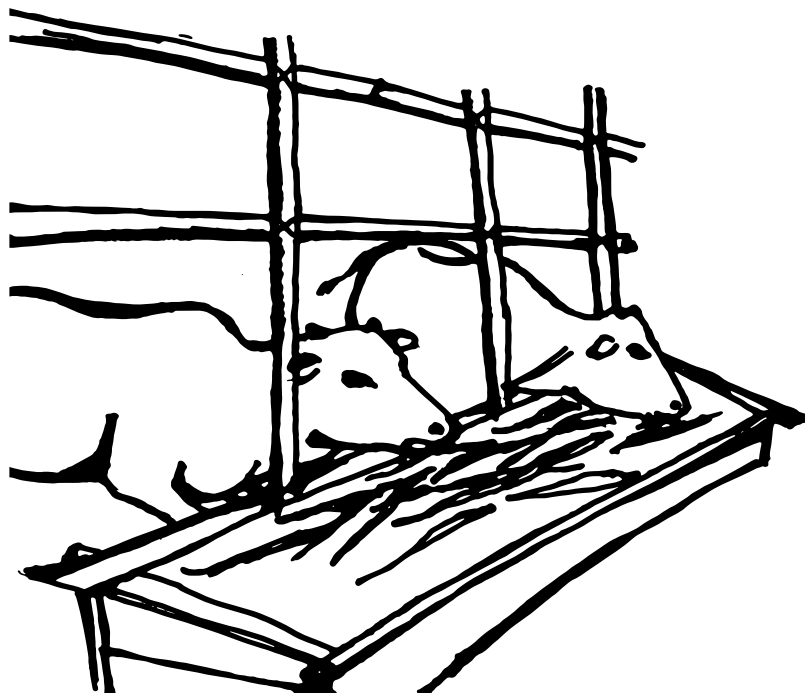
Kilimo kilikuwa kigumu *(Wanaume walikuwa wakitoka jasho na kujifuta nyuso zao, wanawake waliumia migongo na watoto walilalamika kuchoka kila wakati).* Hii kazi ilijumuisha familia yote kiasi kwamba watoto hawakuweza kwenda shule. Pamoja na kufanya kazi kwa bidi yote, hawakuweza kupata chakula cha kuwatosha mwaka mzima.

Katika jamii hiyo, pia kulikuwa na familia ya panya wanene. Kila siku panya hao walikaa kwa furah katika kivuli cha nyumba, wakisoma magazeti na vipanya vidogo vidogo vikicheza cheza ndani. Jamii hii ya panya walifurahia maisha hasa wakati wa mavuno, kwa sababu walikula mahindi na kuhifadhi mengine sehemu ambayo binadamu wasingeweza kuona.

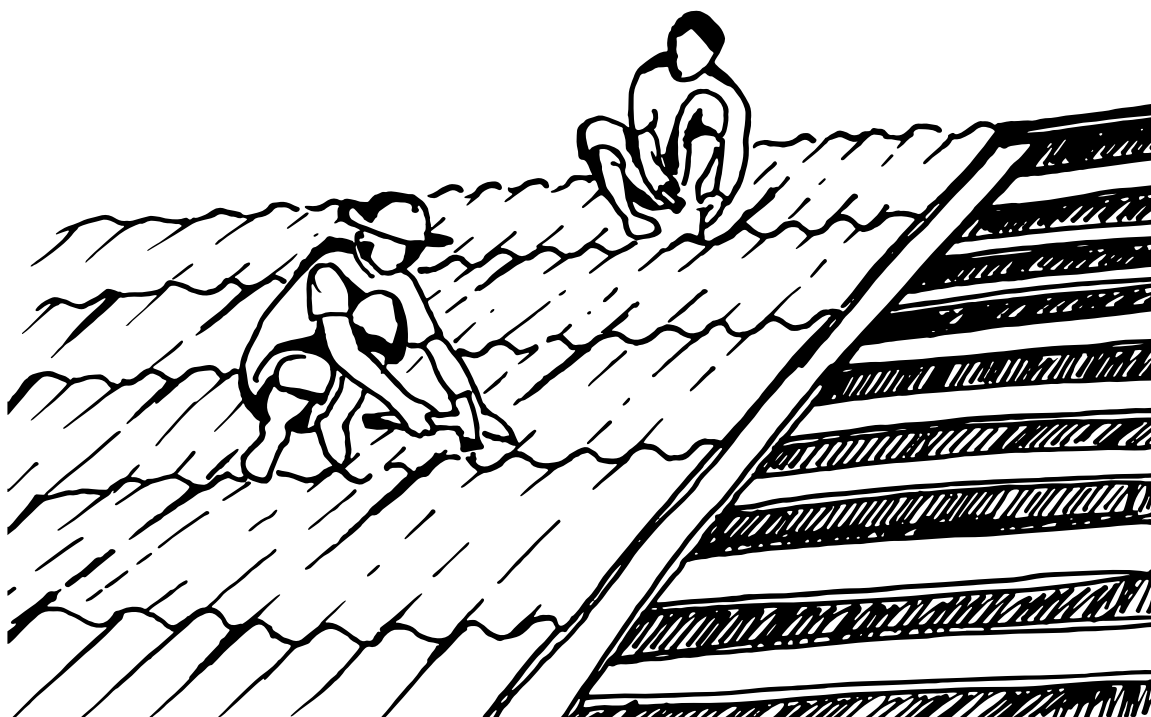
Kilimo

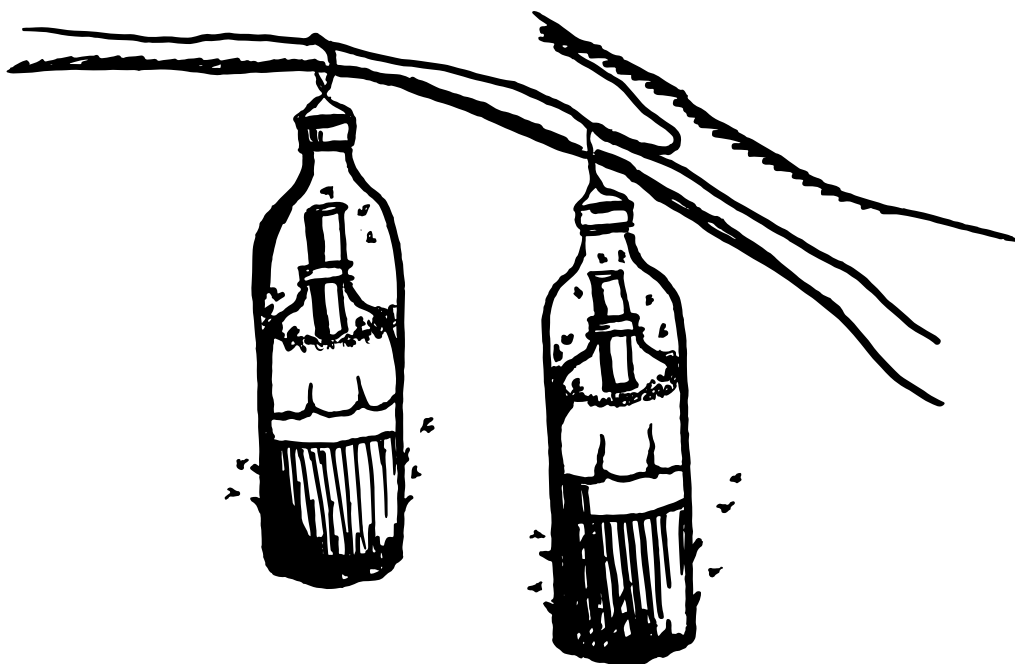
Kutunza wanyama

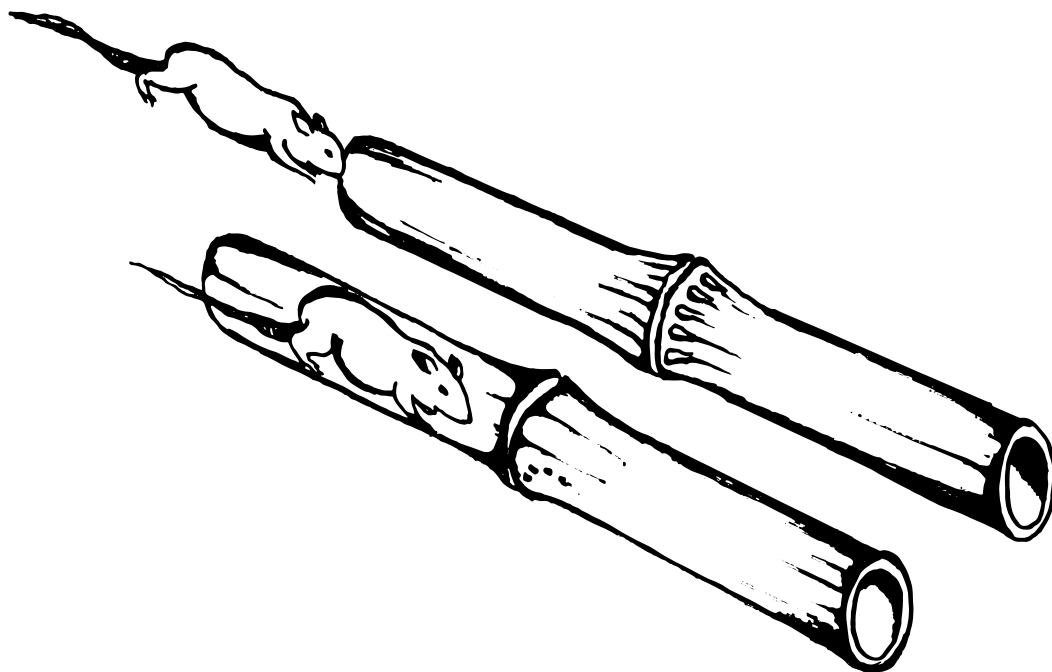
Kujenga nyumba

Mtego wa nzi

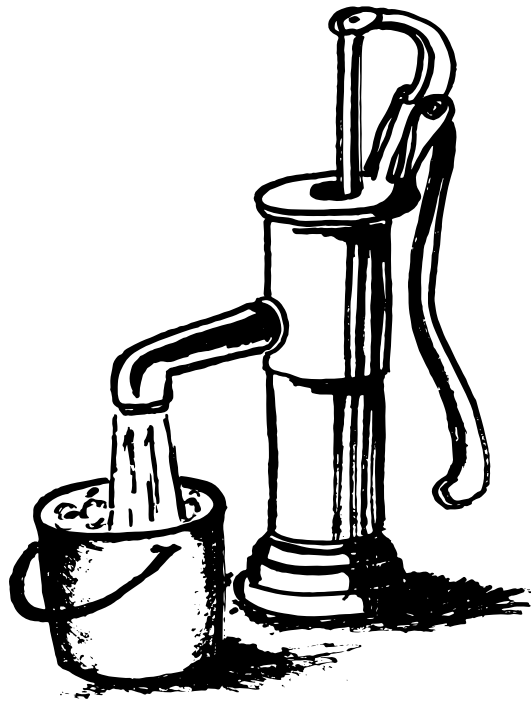
Mitego wa panya

Kutokata miti mingi kupita kiasi

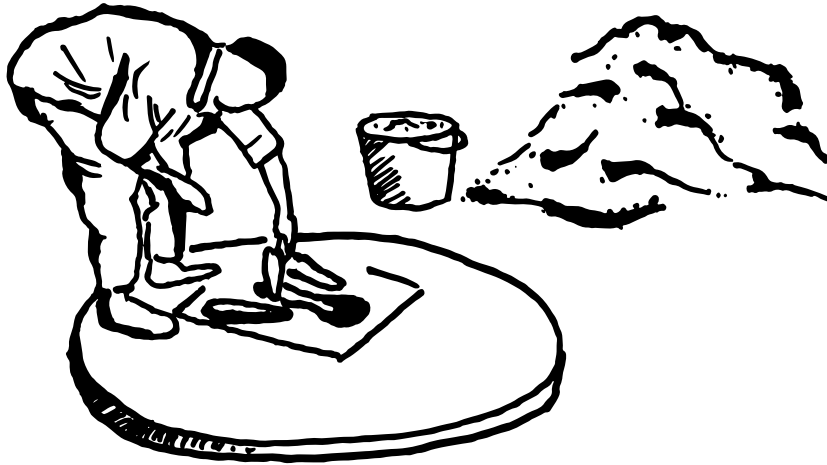
Maji safi

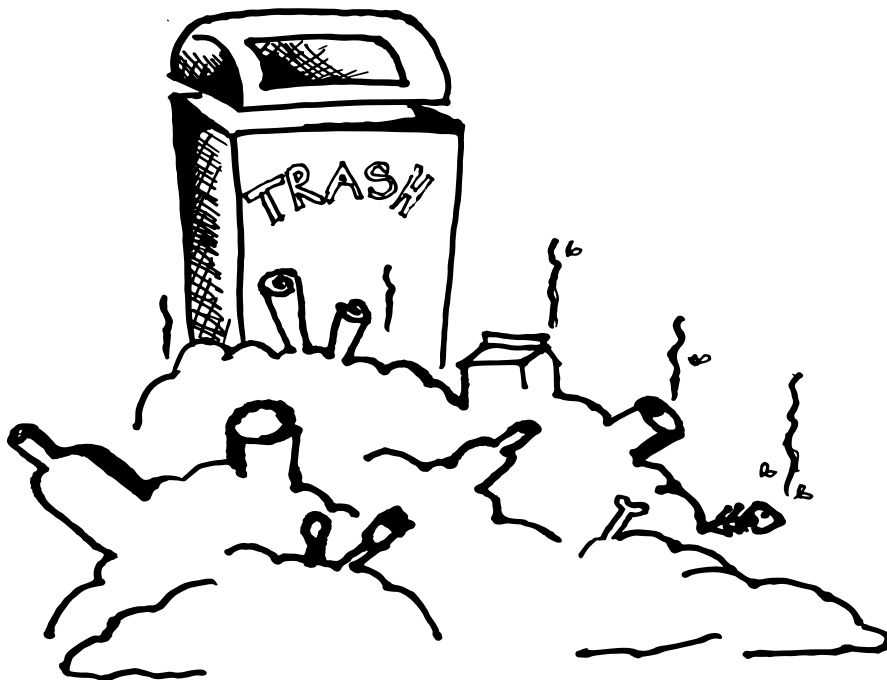
Kuchimba kisima

Choo

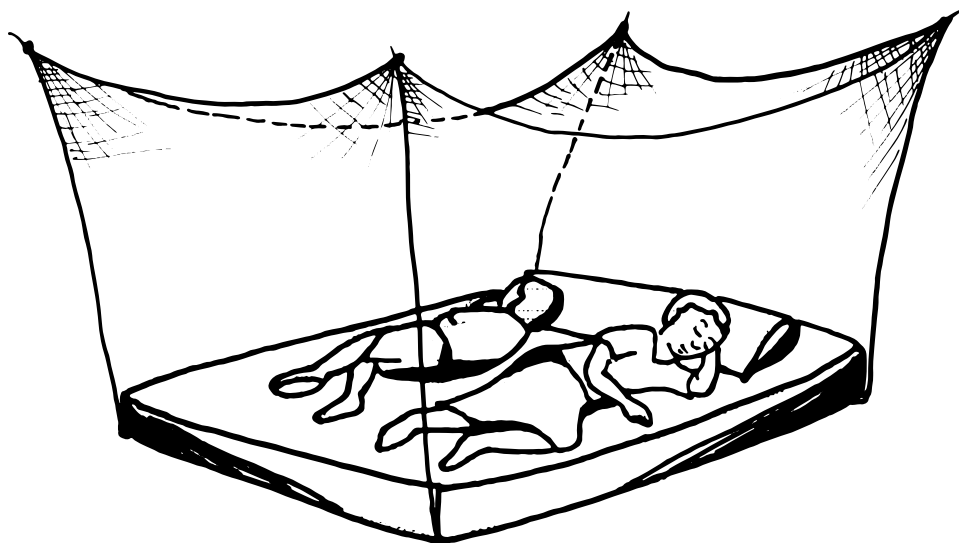
Takataka

Kupanda Mbogamboga

Chandarua

Somo la 5: Kutunza udongo

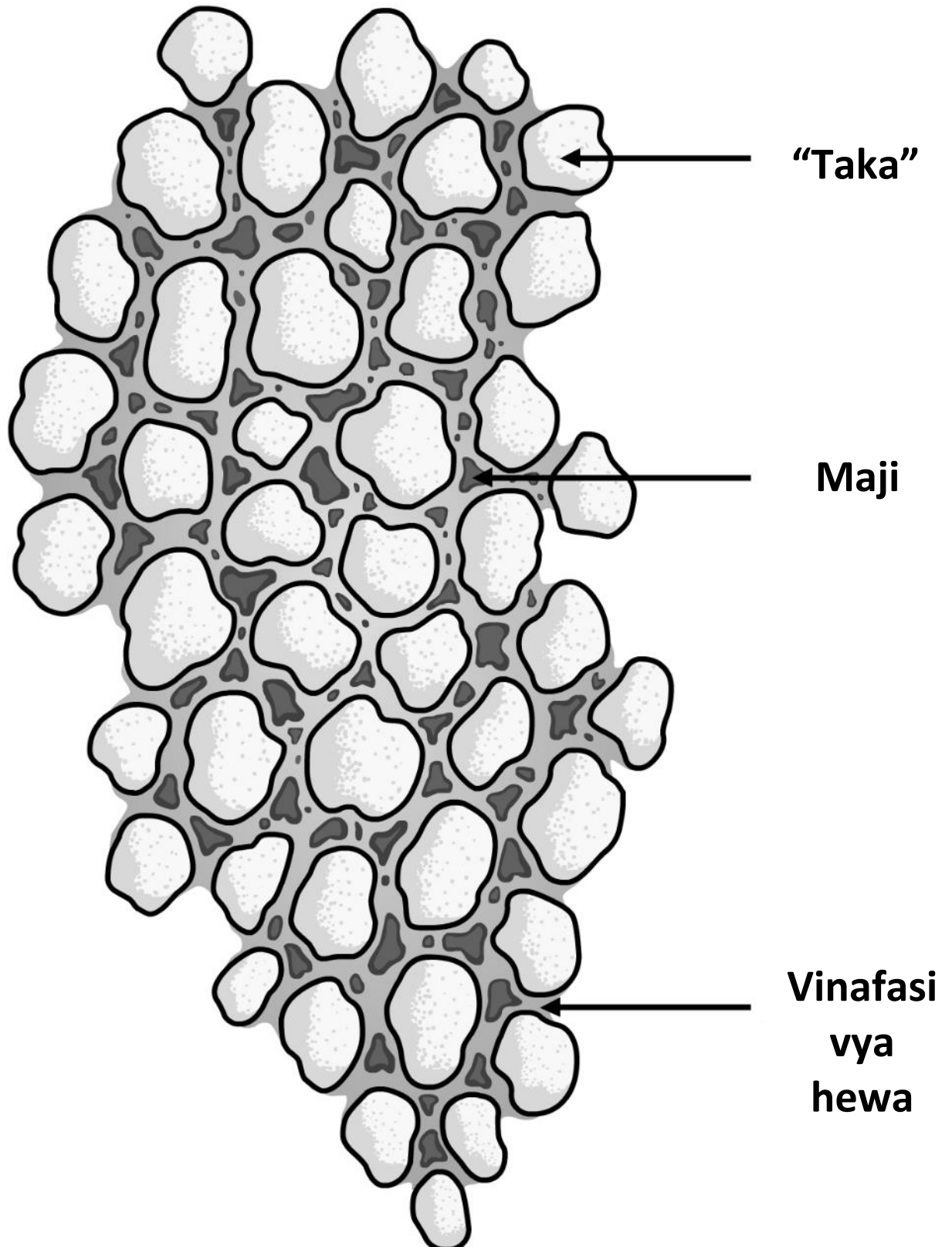
Udongo ni nini? – Chapisha nakala moja

Mambo za kupandia – Chapisha nakala moja

Mtaro mdogo uliotengenezwa kwa kutumia Ripa – Chapisha nakala moja

Mashimo ya kupandia – Chapisha nakala moja

Somo la 3: Udongo ni nini?

Somo la 5: Mambo za Kupandia

Somo la 5: Mirefeji midogo ya Ripa

Somo la 5: Mashimo ya kupandia

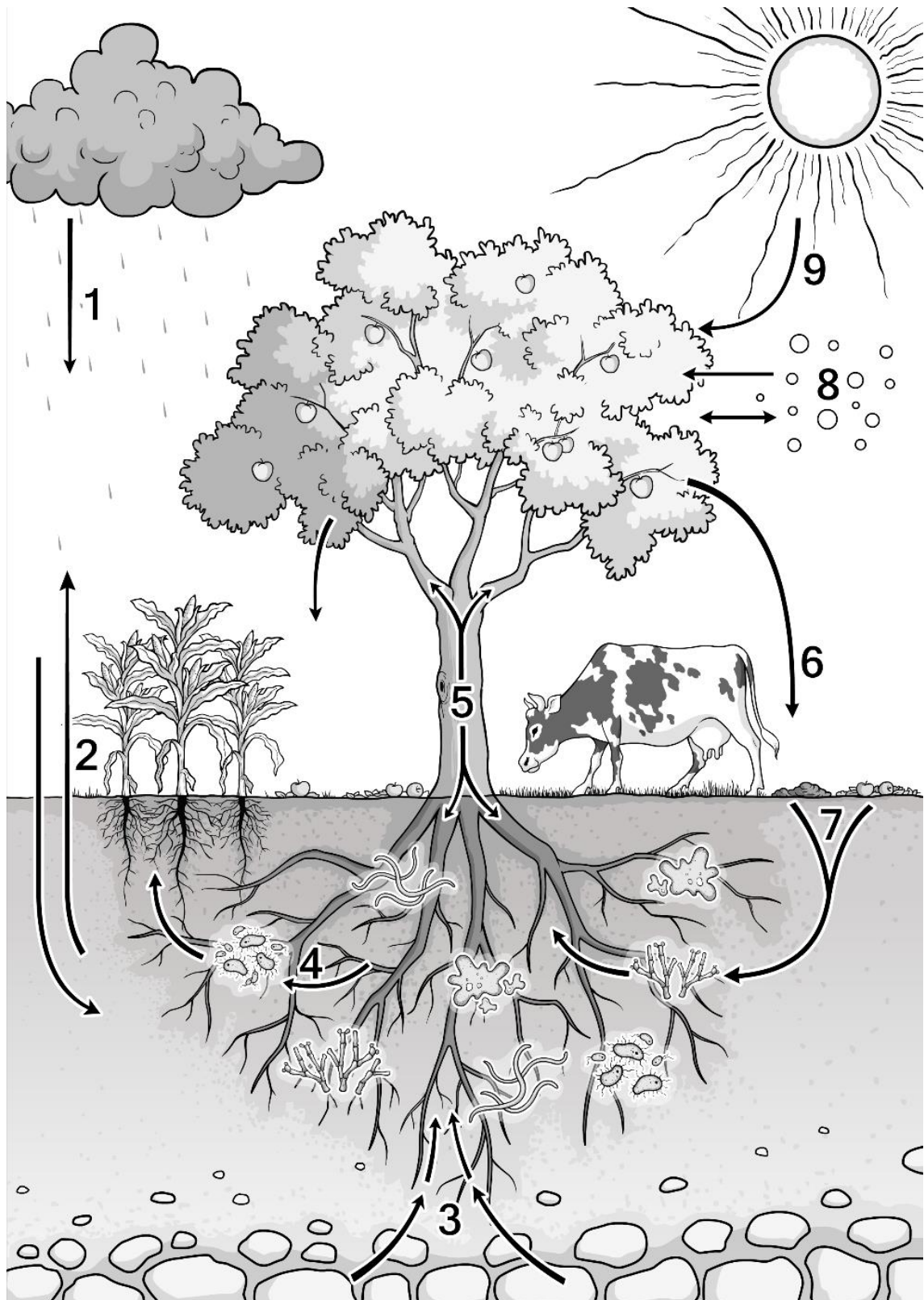
Somo la 6: Virutubisho kwa ukuaji wa mimea

Mzunguko wa virutubisho – Chapisha nakala moja

Jedwali la hatua ya Virutubisho – Chapisha nakala moja

Kadi za virutubisho na hatua za ukuaji – Chapisha nakala moja kwa kikundi

Somo la 6: Mzunguko wa virutubisho

Somo la 6: Virutubisho kwa hatua za ukuaji

VIRUTUBISHO	KUKUA	KUKOMA	KUIVA (MATUNDA)
Naitrojeni (N)	Juu	Chini	Chini
Potashamu(K)	Chini	Kiasi	Kiasi -Juu
Fosiforasi (P)	Chini	Juu	Kiasi
Kashamu (Ca)	Chini	Juu	Kiasi

Somo la 6: Kadi za Virutubisho & Hatua za ukuaji

Mimea inatoa mizizi na matawi	Mimea inatoa maua .	Matunda yanaanza kukomaa na kuiva kwenye mti
Mimea michanga	Mimea imekua	Mimea imekomaa
Inahitaji kiasi kikubwa cha Naitrojeni ili kuongeza ukuaji	Mimea inahitaji Fosiforasi na Kashamu zaidi	Mimea inahitaji kiasi kikubwa cha Potashamu kwa ajili ya rangi ya matunda na kiasi kidogo cha Fosiforasi na Kashamu
Inahitaji kiasi kidogo cha Potshamu, Fosiforasi na Kashamu	Mimea inahitaji kiasi cha Potashamu na Naitrojeni kidogo sana.	Kiasi kidogo sana cha A very low amount of Nitrogen is needed
Hatua ya kukua	Kukomaa	Kutoa matunda na kuiva

Somo la 7: Bustani ya Mwaka mzima

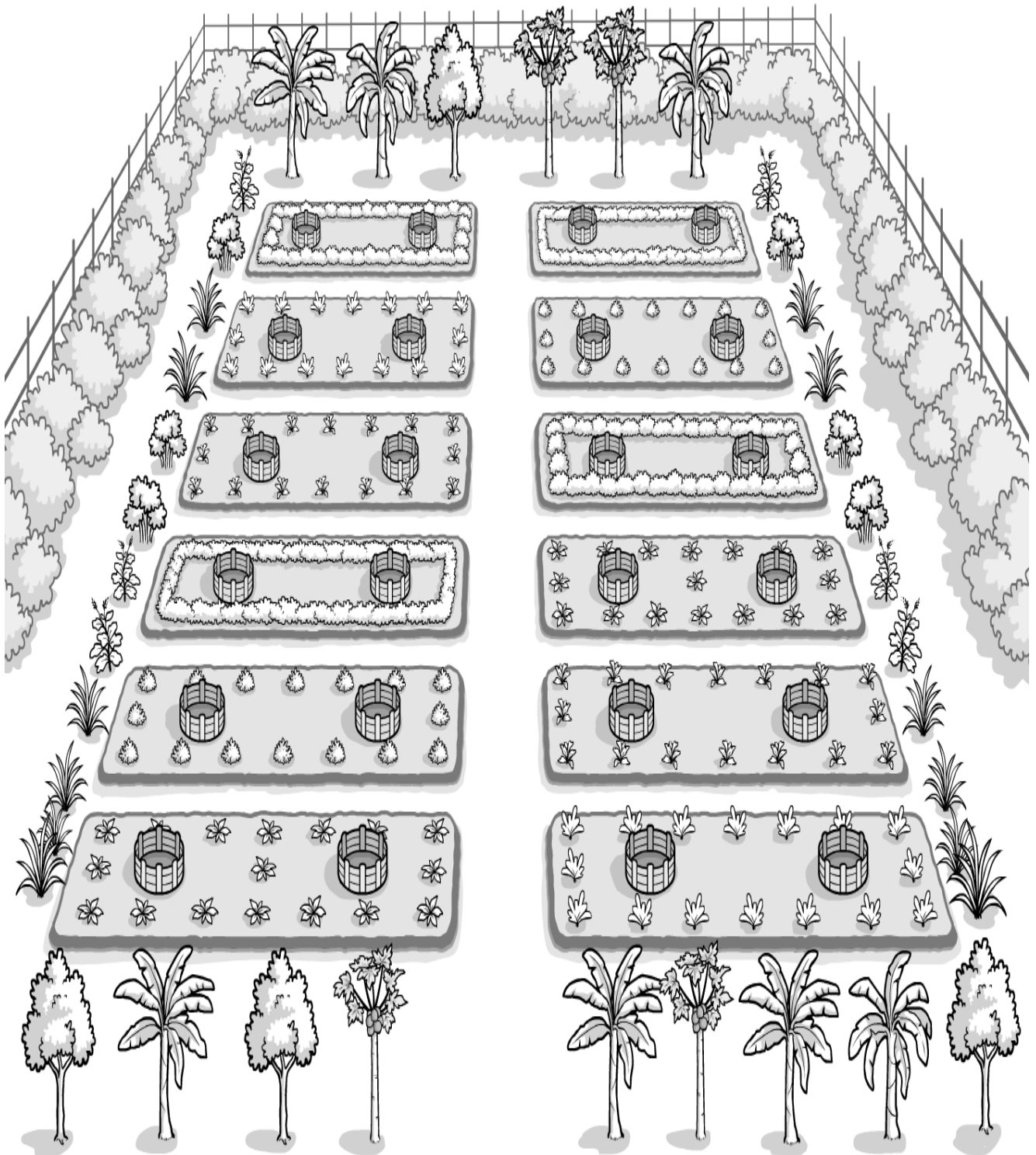
Bustani ya Mwaka mzima – Chapisha nakala moja

Bango la hatua kumi za kufuata kutengeneza Bustani ya mwaka mzima – Chapisha nakala moja au tengeneza bango kubwa.

Mabango ya hatua za kutengeneza bustani ya mwaka mzima – Chapisha seti moja ya picha 8

Picha ya bustani ya miwa ya jamii – chapisha nakala moja

Somo la 7: Bustani ya mwaka mzima

Somo la 7: Hatua kumi katika kutengeneza bustani ya mwaka mzima

Hatua ya 1 – Tafuta eneo zuri kwa ajili ya bustani

Hatua ya 2 – Hakikisha ina eneo la kutosha

Hatua ya 3 – Uandae udongo vizuri

Hatua ya 4 – Vutia minyoo

Hatua ya 5 – Panda $\frac{1}{3}$ ya bustani yako na mazao yanayokomaa haraka

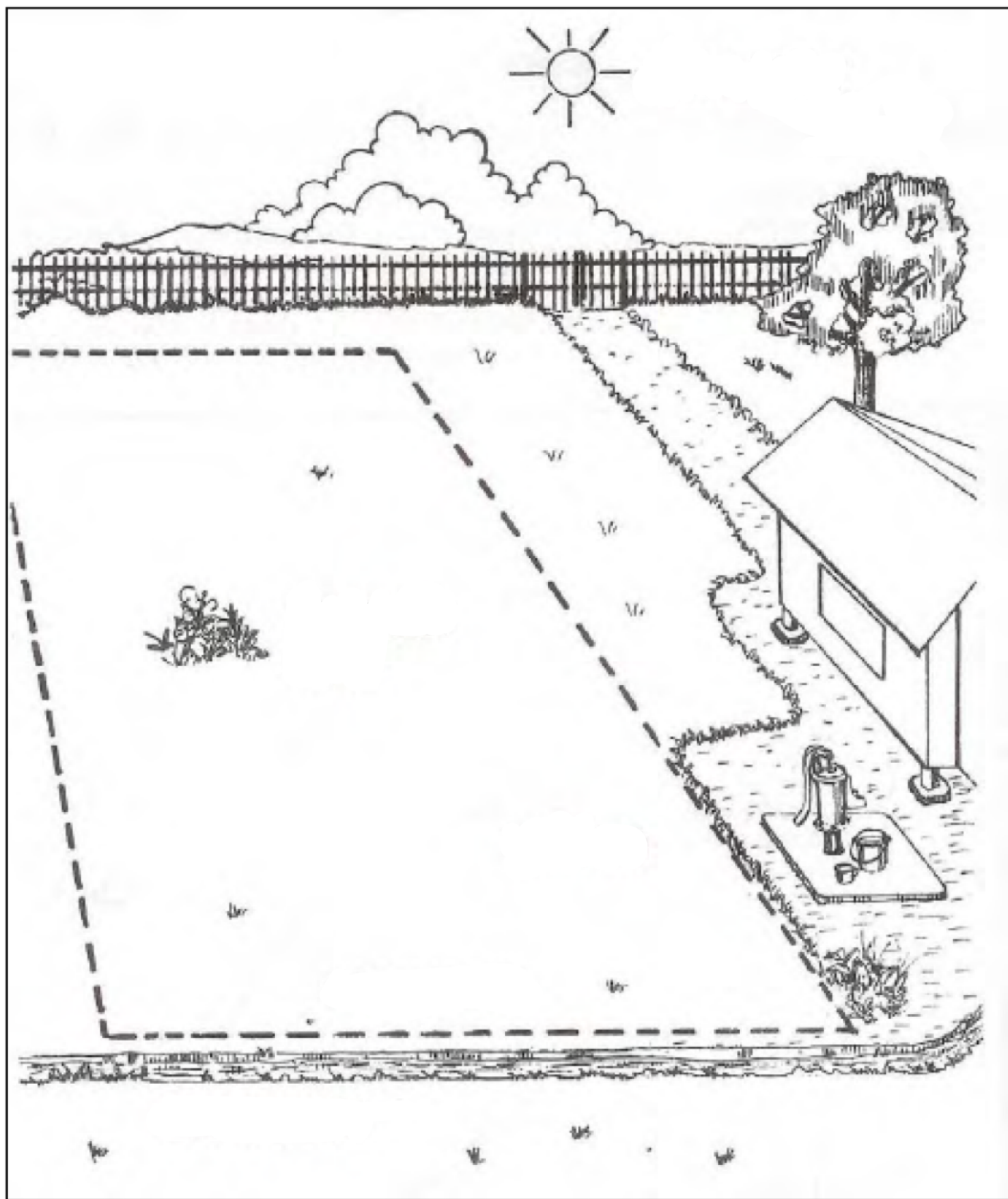
Hatua ya 6 – Panda sehemu ya $\frac{1}{3}$ inayofuata kwa mazao yanayokomaa kwa miezi sita

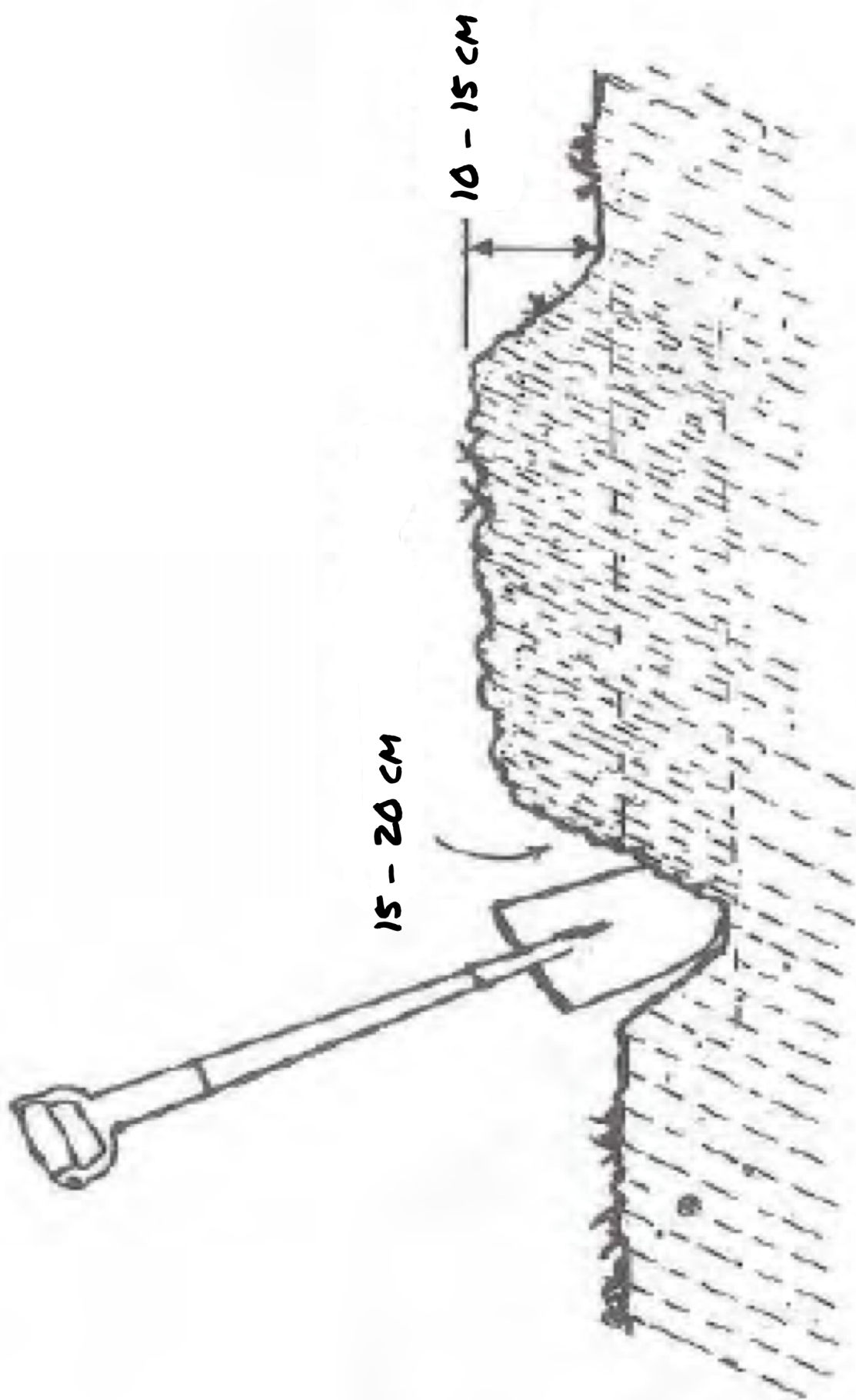
Hatua ya 7 – Panda $\frac{1}{3}$ ya sehemu ya mwisho kwa mazao yanayokomaa kwa mwaka

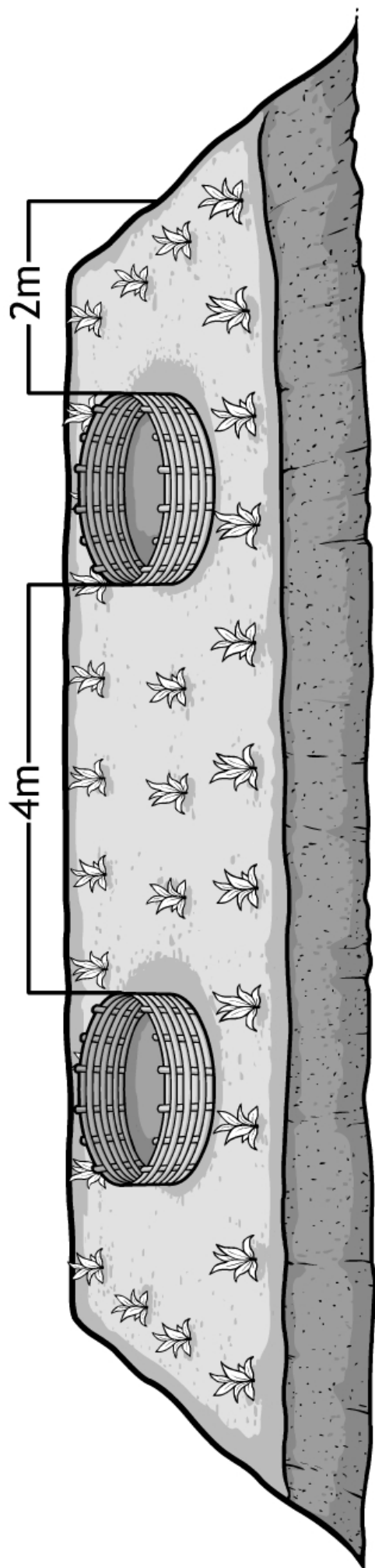
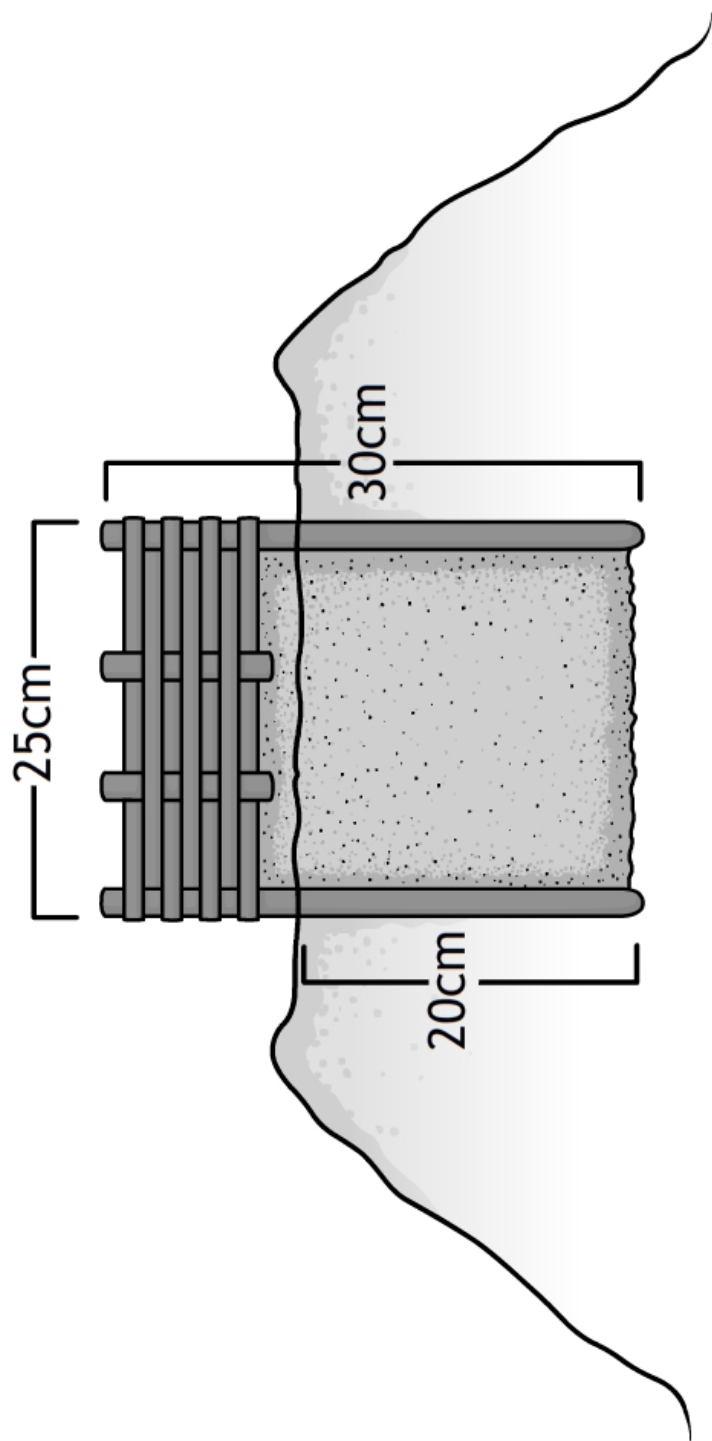
Hatua ya 8 – Panda eneo linalozunguka bustani kwa mazao ya kudumu

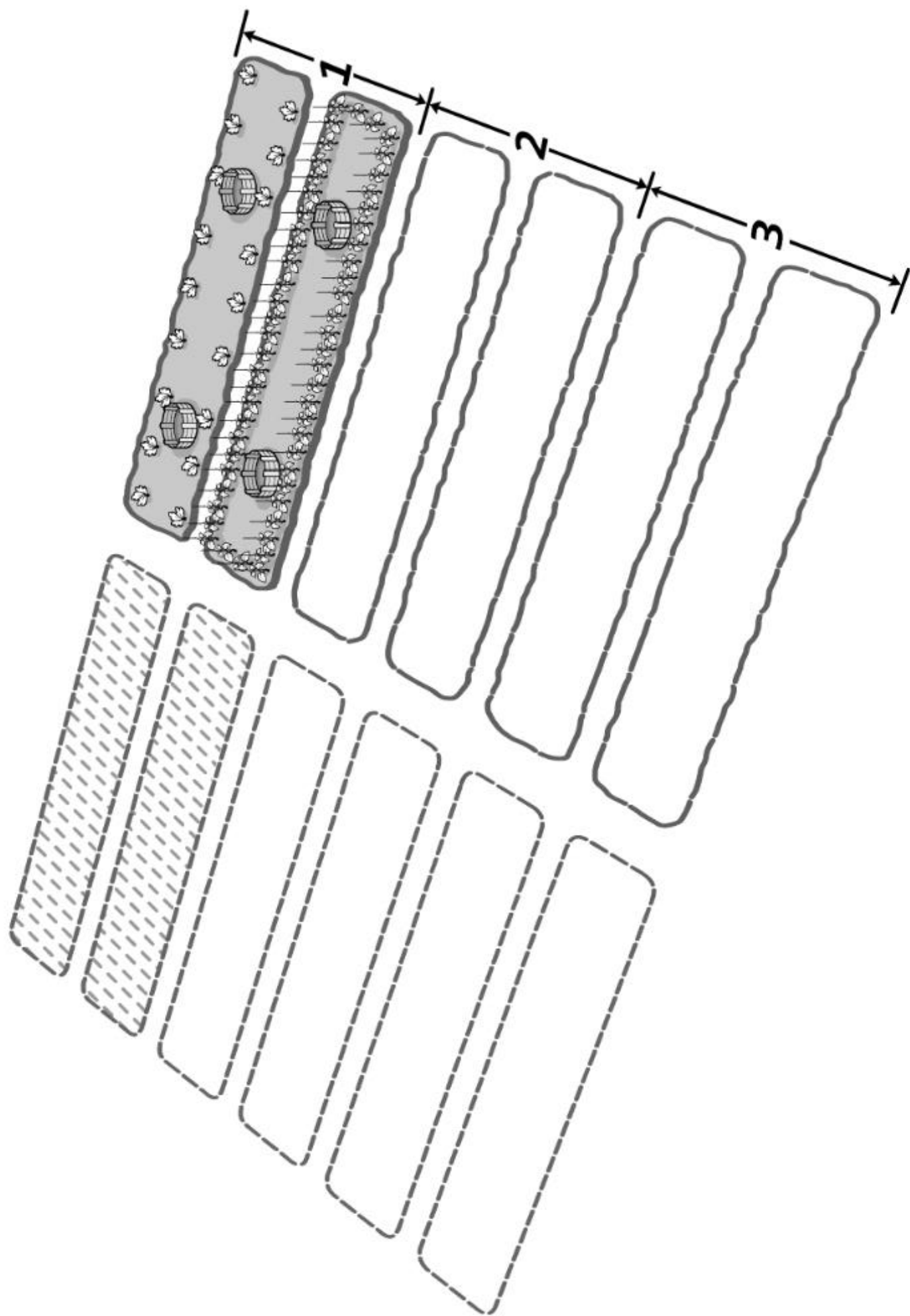
Hatua ya 9 – Panda sehemu iliyopumzishwa kwa wakati

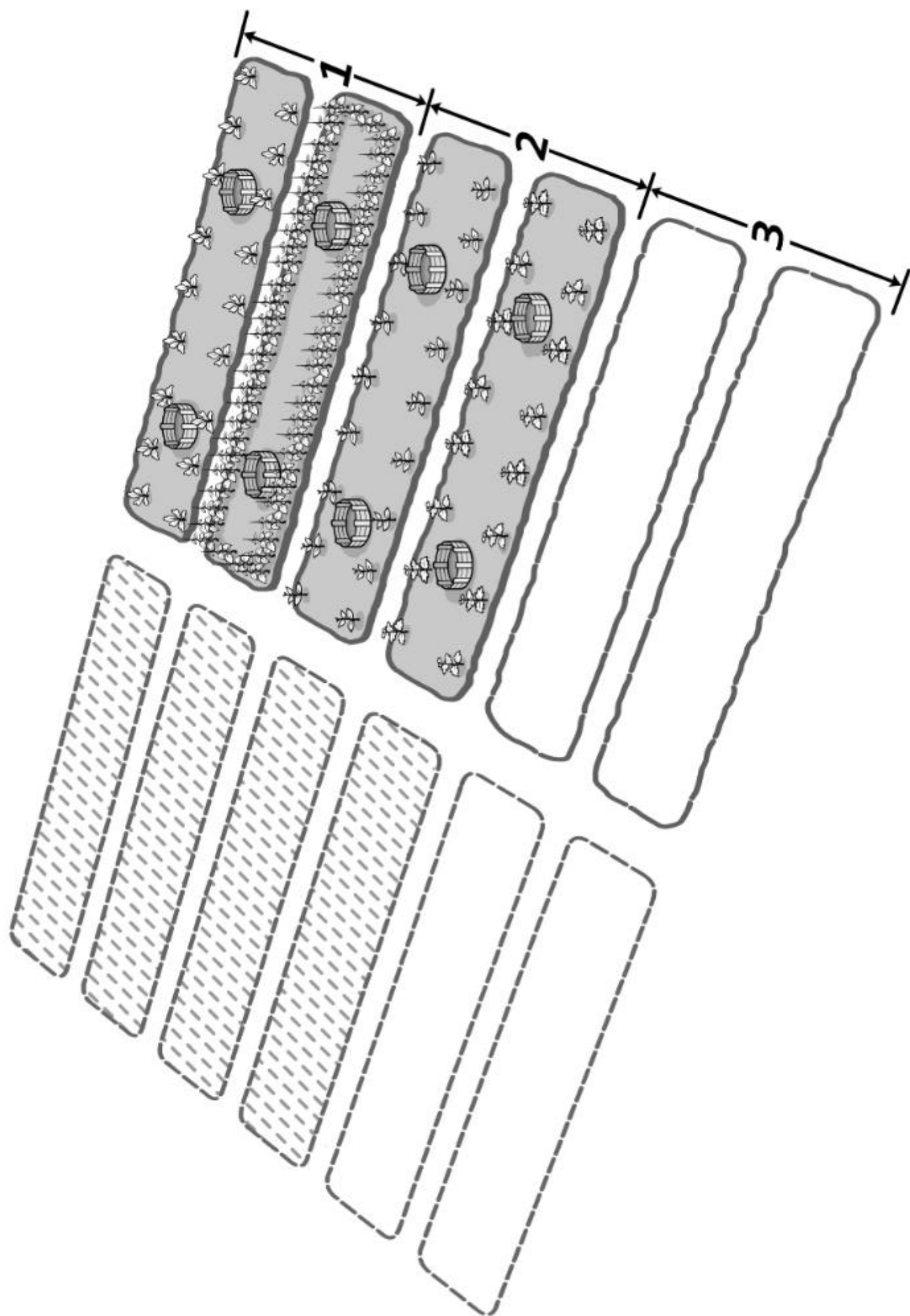
Hatua ya 10 – Fanya mzunguko wa mazao

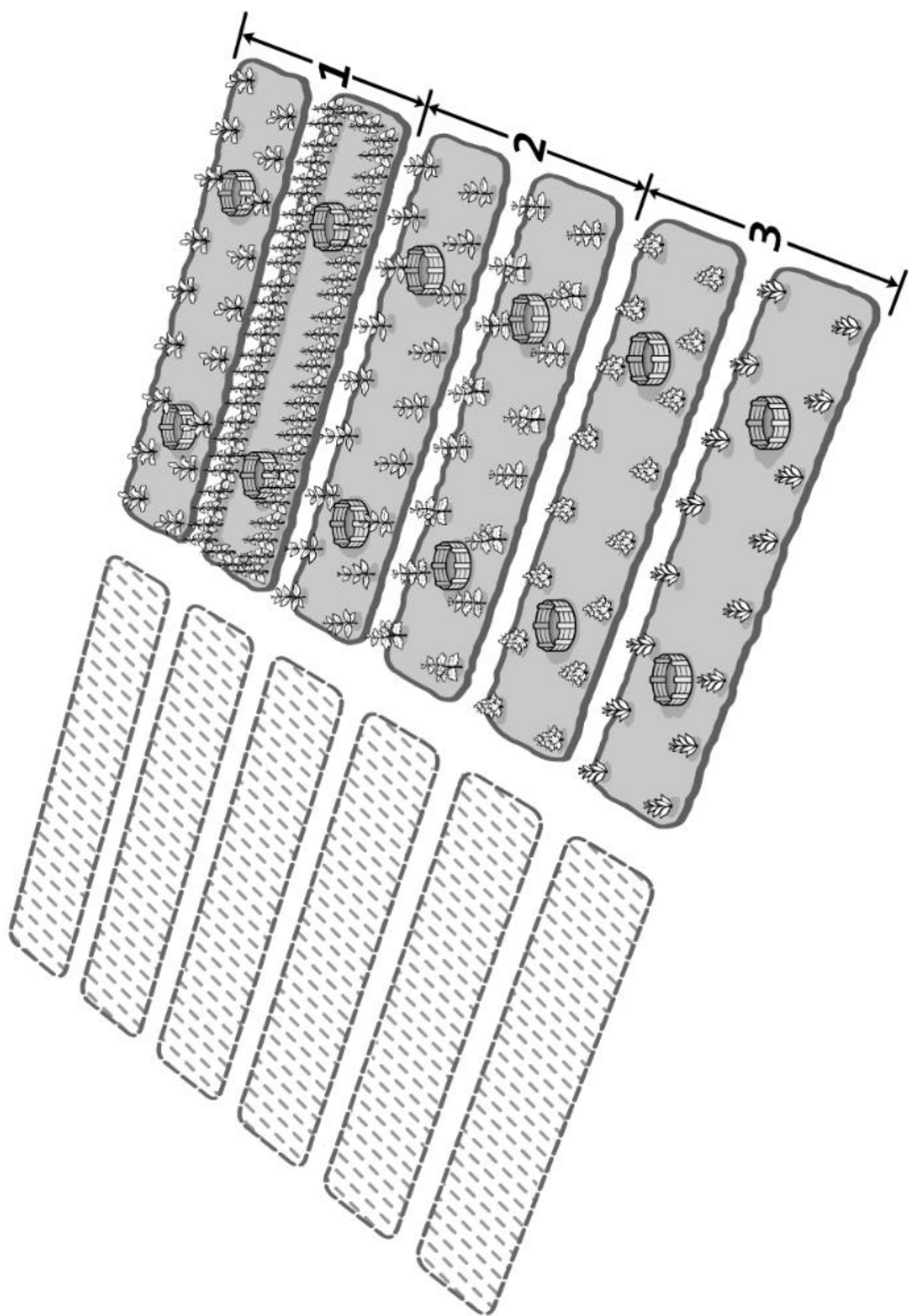

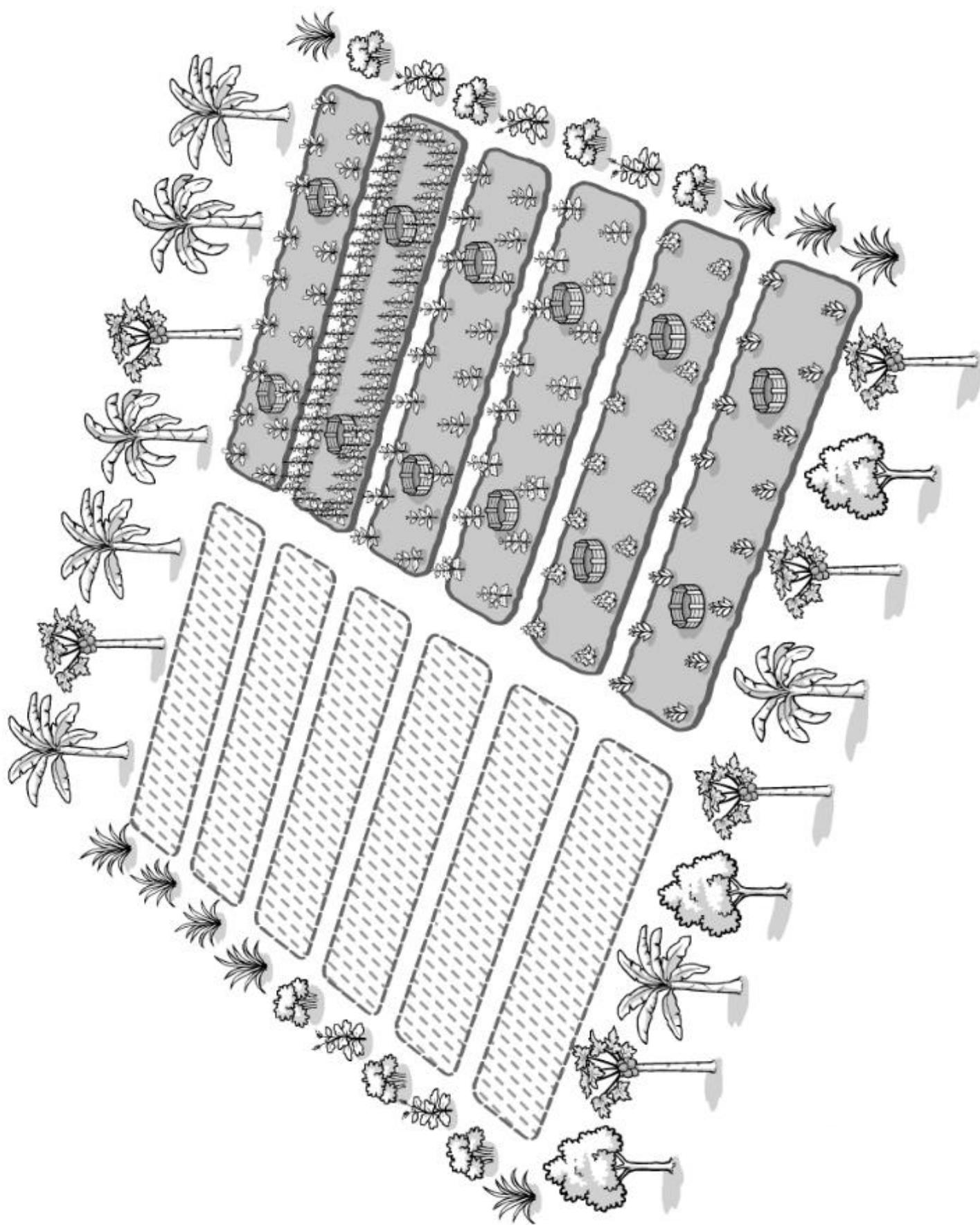

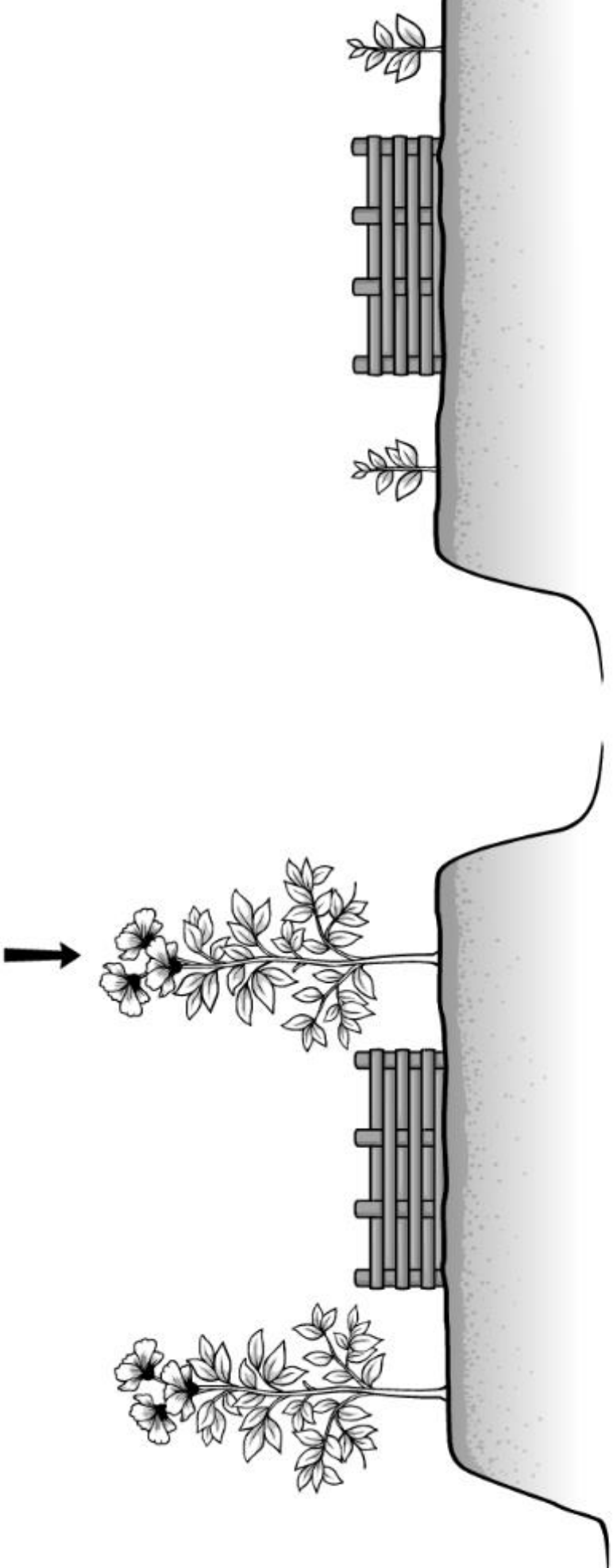

Bustani ya miwa ya jamii

Vikapu vya vyakula vya minyoo

Somo la 8: Kudhibiti Visumbufu

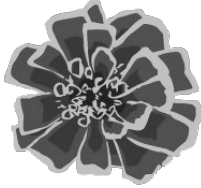

Kadi za mimea ambayo inafukuza wadudu – Chapisha seti moja kwa kila kundi

Kadi za wadudu marafiki na Visumbufu – Chapisha seti moja kwa kila kikundi

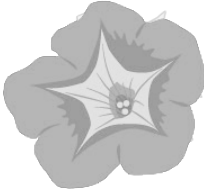

Kadi za majani yaliharibiwa – Chapisha seti moja kwa kila kikundi

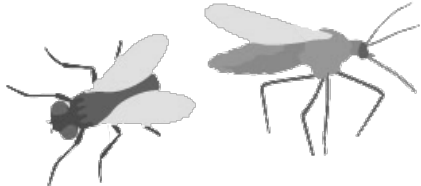
**Kadi za dawa za wadudu zilizotengenezwa majumbani ambazo hazina
madhara kwa binadamu** – Chapisha nakala moja kwa kila kundi

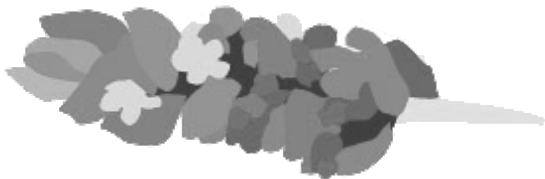
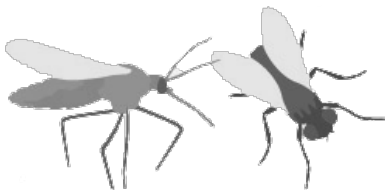
Somo la 8: Kadi za Mimea ambayo inafukuza wadudu

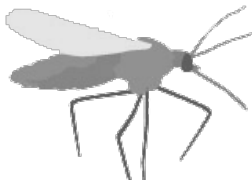
Mmea	Inachofukuza
Marigolds 	Mbu, mende wa mimea

Mmea	Unachofukuza
Nasturtiums 	Nzi weupe, Dudu vundo, Mende

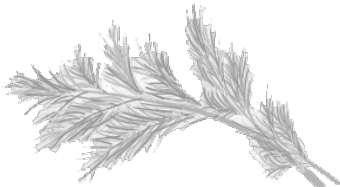
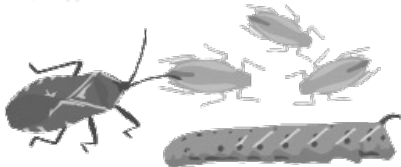
Mmea	Unachofukuza
Petunias 	Wadudu mafuta, Mende, Panzi

Mmea	Unachofukuza
Basil 	nzi, mbu

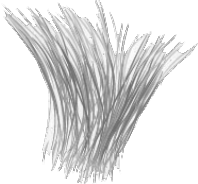
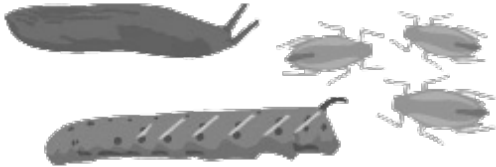
Mmea	Unachofukuza
<p>Lavender</p> 	<p>Viroboto, nzi , Mbu</p>

Mmea	Unachofukuza
<p>Lemongrass, lemon thyme, lemon balm, mint, rosemary</p> 	<p>Mbu</p>

Mmea	Unachofukuza
<p>Thyme</p> 	<p>Nzi weupe, Funza wa kabichi,</p>

Mmea	Unachofukuza
<p>Dill</p> 	<p>Dudu vundo, funza wa nyanya</p>

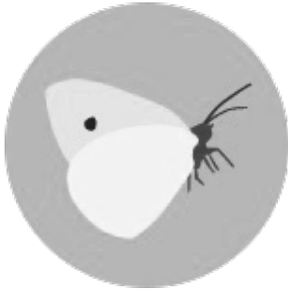
Mmea	Unachofukuza
Fennel 	Dudu vundo, konokono

Mmea	Unachofukuza
Allium Family (chives, onions, leeks, shallots) 	Konokono, Duduvundo, minyoo ya kabichi

Mmea	Unachofukuza
Chrysanthemums 	Mchwa, Mende, kupe, Chawa, viroboto, Kunguni

Somo la 8: Kadi za Wadudu marafiki na Visumbufu

Kipepeo wa kabichi

Funza wa kabichi

Minyoo ya kukata mizizi

Mende kiroboto

Kupe

Mnyoo wa Parsley

Kitoboa maboga

Minyoo au funza wa nyanya

Nzi wa karoti

Kimurimuri

Konokono

Nzi weupe na duduvundo

Siafu

Nyuki

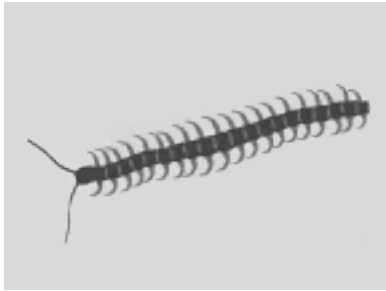
Mdudu kibibi

Nyigu

Tandu

Mende wa ardhini

Vunja jungu

Bui bui

Nzi wala nyama

Somo la 8: Kadi za uharibifu wa majani

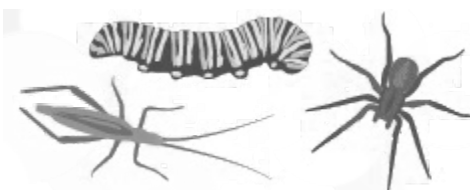
Uharibifu	Kisumbufu
<p>Majani kusinyaa na umbo kuharibika</p> 	<p>Duduvundo</p>

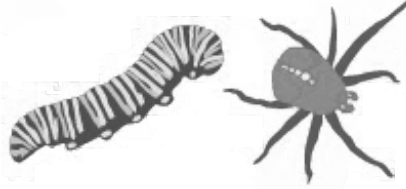
Uharibifu	Kisumbufu
<p>Majani kubadirika rangi</p> 	<p>Tripsi na chawa</p>

Uharibifu	Kisumbufu
<p>Majani kuliwa</p> 	<p>Mende, Kiwaviwavi</p>

Uharibifu	Kisumbufu
-----------	-----------

Majani kuwa na mafundo (ukuaji usio wa kawaida wa majani)	Nyigu, Duduvundo na chawa
	
Uharibifu	Kisumbufu
Michirizi myeupe kwenye majani	Mende, nzi, na Kiwavi cha Nondo
	

Uharibifu	Kisumbufu
Majani kujikunja	Kiwaviwavi, na buibui
	

Uharibifu	Kisumbufu
Majani kijiviringisha	Chawa na baadhi ya Viwaviwavi
	

Uharibifu	Kisumbufu
------------------	------------------

Majani kuliwa

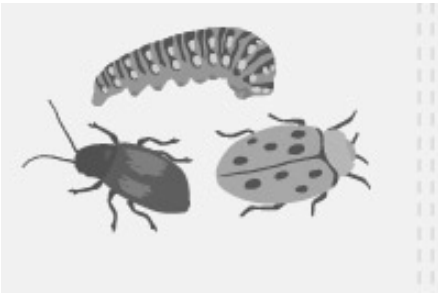

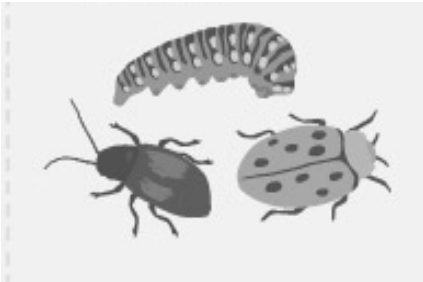
Konokono

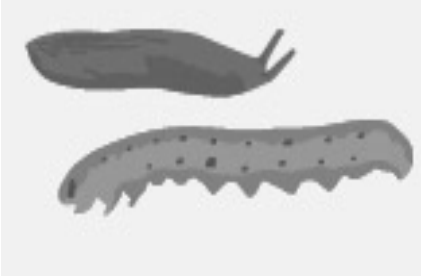

Somo la 8: Kizuizi cha karatasi

Somo la 8:Kadi za viuatilifu zisizo na sumu zilizotengenezwa majumbani

<p>Wadudu wote</p> 	<p>Tengeneza kiuatilifu cha vitunguu saumu kwa kuchanganya kitunguu saumu na karafuu. Ongeza maji ya moto na funika.Acha mchanganyiko huo ukae usiku kucha. Chuja na weka kwenye chupa. Pulizia chini ya ajani kila siku, kila bbada ya siku chache au mara moja kwa wiki.</p>
<p>Siafu na Duduvundo</p> 	<p>Maganda ya machungwa yana gundi gundi ambayo huharibu gamba la siafu na duduvundo na kuwaua. Unaweza pia kuyafunika maganda haya ya machungwa ardhini kama sm 3-5 . AU yakate na kuyasambaza kwenye mashina au kuyaning'iniza kwenye matawi.</p>
<p>Wadudu wenye miili laini (Chawa , duduvundo)</p> 	<p>Changanya kijiko kimoja cha chakula cha mafuta ya kupikia na vijiko 1-2 vya sabuni na changanya na maji. Changanya vizuri na weka kwenye chupa ya kupulizia. Pulizia sehemu zote za majani, chini na juu. Mafuta ya kupikia hulainisha ngozi ya wadudu. Jaribu kiasi kidogo cah huo mchanganyiko kama hauharibu majani.</p>
<p>Chawa na wadudu wengine</p> 	<p>Changanya vijiko viwili vya vyakula vya pilipili kali , pilipili ya cayenne au Tangawizi na kiasi cha sabuni kwenye maji. Acha mchanganyiko huo ukae usiku mzima, changanya na weka kwenye chupa ya kupulizia. Na pulizia kama hapo juu. Uwe unatikisa chupa ya mchanganyiko huo kila unavyoutumia. Jaribu kwenye miche michache ili uone kama haiunguzi majani.</p>

<p>Konokono</p> 	<p>Weka bia kidogo kwenye chombo chenye kina kifupi na kiweke kwenye bustani. Konokono wataingia humo na hawataweza kutoka.</p>
<p>Magonjwa ya Fangasi</p> 	<p>Changanya vijiko vitatu vya vyakula vya magadi soda kwenye maji . Mwaga huo mchanganyiko kwenye chupa ya kupulizia na pulizia kwenye eneo lililoathirika. Rudia kupulizia kila baada ya siku chache mpaka tatizo liishe.</p> <p>Unaweza nyunyiza pia mdalasini kwenye miche iliyoathirika na fangasi hasa katika mazingira ya unyevu .</p>
<p>Magamba yai</p> 	<p>Saga magamba ya mayai na yanyunyize kwenye udongo na kwenye mashine. Konokono , minyoo inayokata mizizi na wadudu wengine wataumizwa na magamba yaliyochongoka ya mayai.</p>
<p>Ukungu (mildew)</p> 	<p>Changanya kwa kiasi sawa, maziwa na maji. Weka kwenye chupa ya kupulizia na kupulizia kwenye nyanya, matango, na mboga mboga nyingine zinazoathiriwa na ukungu. Mara tatu kwa wiki.</p>
<p>Buu</p> 	<p>Kwenye nyasi za majumbani au bustani, tumia IMO2 na LABS kutoka kwenye orodha ya michanganyiko yetu. Hii itasaidia kulisha vijidudu rafiki ambavyo baadae vitawala mabuu . Mabuu kiuhalisia ni mabuu ya mende , hivyo ukipunguza haya mabuu, umepunguza pia Mende.</p>

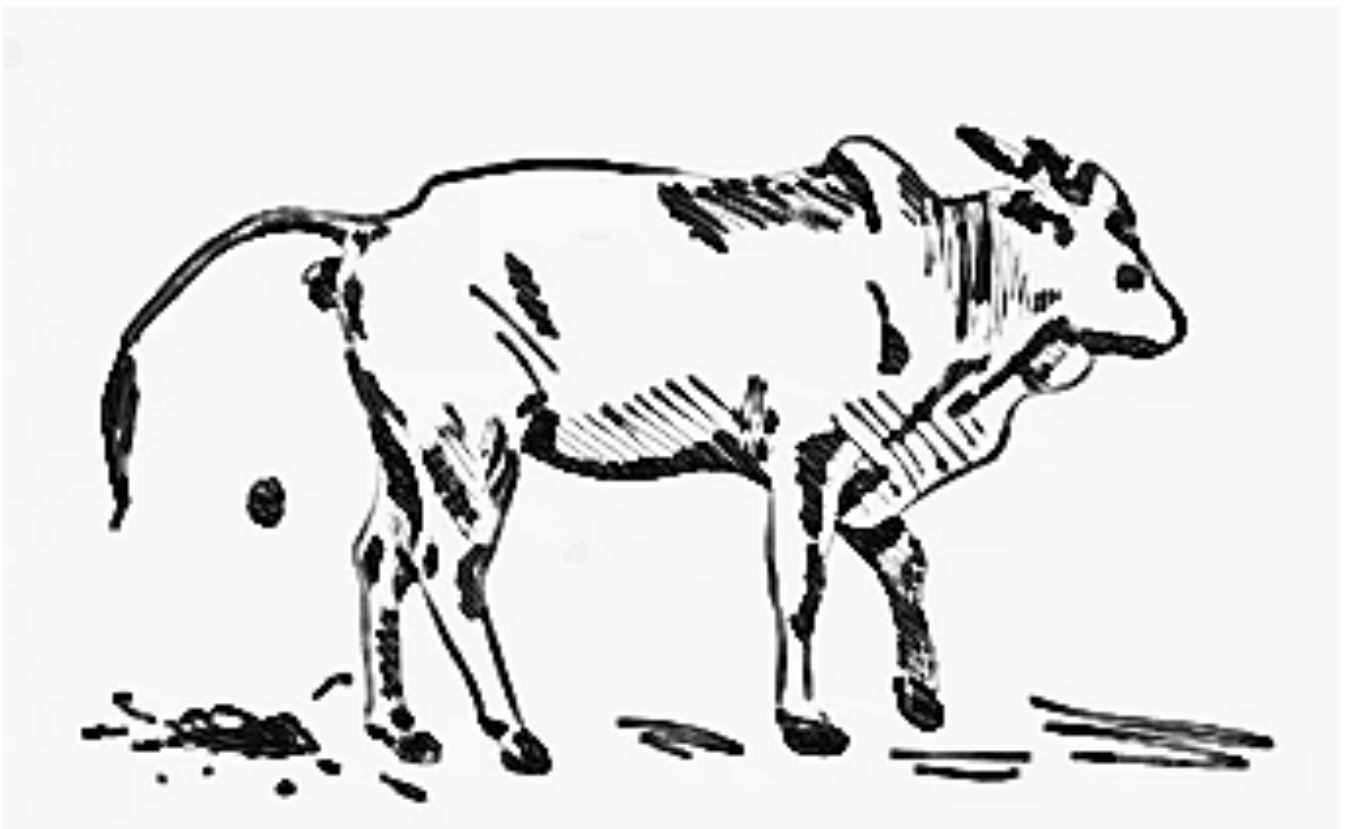
Somo la 9: Shamba Jumuishi

Mabango ya Zawadi na Takataka – Chapisha nakala moja ya yenye kurasa saba kila moja

Choo cha shimo

Kinyesi / mbolea ya Ng'ombe

Majani makavu

Mabua (matandiko) kutoka kwenye zizi la wanyama

Mabaki ya mazao

Magugu

Majivu ya kuni

Somo la 9: Kufanya kazi pamoja kumpa Mungu utukufu

Kadi zaidi za kujifunzia – Chapisha nakala moja ya kila ukurasa – zikate ili upate kadi

10

Kudhibiti Visumbufu

Kuboresha udongo wetu

Kutunza mifugo

Kuzalisha mbegu

Kudhoofisha magugu

Utunzaji

Kutengeneza mbolea ya asili

Magonjwa ya mimea
kwenye maeneo yetu

(Andika somo/ mada yako)

(Andika mada / somo lako)